

ТҮРКІ

ӘЛЕМІ

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ГАЗЕТИ

Газет 2000 жылдан бастап шығады

<http://turkalemi.kz/>

№ 11 (қараша, 244) 2022 жыл

ТҮРКІ МЕМЛЕКЕТТЕРІ ҰЙЫМЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТ БАСШЫЛАРЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТҮРКІ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІН ТАҒАЙЫНДАДЫ

2022 жылы 11-қарашада Самарқандта өткен Түркі мемлекеттері ұйымының саммиті аясында Әзірбайжан Ұлттық Ғылым академиясының академигі, тарих ғылымдарының докторы Шаһин Маджид оғлы Мустафаев Халықаралық Түркі академиясының жаңа президенті болып тағайындалды.

Шаһин Мустафаев – Таяу Шығыс пен Орталық Азия халықтарының ортағасырлық тарихы мен мәдениетінің белгілі маманы.

1962 жылы Баку қаласында дүниеге келген. 1984 жылы Баку мемлекеттік университетінің шығыстану факультетін бітірген соң өмірін академиялық ғылыммен байланыстырды. Мәскеудегі КСРО Ғылым академиясының Шығыстану институтында аспирантураны сәтті аяқтап, 1990 жылы М.В.Ломоносов атындағы Мәскеу Мемлекеттік университетінің Азия және Африка елдері институтында кандидаттық диссертациясын қорғады.

Шаһин Мустафаев Бакудегі Шығыстану институтының ғылыми қызметкері ретінде орта ғасырлардағы Жібек жолы бойындағы Шығыс елдерінің этномәдени және саяси қарым-қатынастарын зерттеумен айналысты. Ол ЮНЕСКО-ның «Хираяма-Жібек жолы» онжылдық бағдарламасының қатысушылары мен жеңімпаздарының бірі болды, сонымен қатар Австрия, Германия, Франция, Мажарстан, Иран,

Түркия, Қытай, Ресей, Үндістанда Бразилия және басқа елдерде өткен көптеген ғылыми-практикалық конференцияларға қатысты. Ол сондай-ақ бірқатар елдердің атақты орталықтары мен университеттерінде, атап айтқанда, Түркиядағы Станбұл университетінде, Ұлыбританиядағы Оксфорд исламдық зерттеулер орталығында, АҚШ-тың Индиана университетінде, Франциядағы Жоғары қалыпты мектепте (Париж - École normale supérieure) ғылыми зерттеулер жүргізді.

2007 жылдың аяғында Шаһин Мустафаев Халықаралық Орталық Азия зерттеулері институтының директоры болып сайланып, алты жыл бойы институтты табысты басқарды. 2013 жылдан бастап осы күнге дейін Әзірбайжан Ұлттық Ғылым академиясының Шығыстану институтында түрлі басшылық қызметтерді атқарған.

2017 жылы Әзірбайжан Ұлттық ғылым академиясының толық мүшесі атанған ол Әзірбайжан мен Орталық Азия елдері арасындағы, оның ішінде ЮНЕСКО-ның халықаралық бағдарламалары аясындағы ғылыми байланыстарды дамытуға белсенді түрде ықпал етіп келеді.

Ол 6 кітап пен монографияның, сондай-ақ 100-ден астам ғылыми мақалалардың авторы.

Әзірбайжан, түрік, ағылшын, орыс, парсы тілдерін еркін меңгерген.

САМАРҚАНДА ТҮРКІ МЕМЛЕКЕТТЕРІ ҰЙЫМЫ СЫРТҚЫ ІСТЕР МИНИСТРЛЕРІ КЕҢЕСІНІҢ ТОҒЫЗЫНШЫ ОТЫРЫСЫ ӨТТІ

10-қарашада Самарқандта Өзбекстанның төрағалығымен Түркі мемлекеттері ұйымы Сыртқы істер министрлері кеңесінің тоғызыншы отырысы өтті.

Басқосуға Қазақстанның Сыртқы істер министрі Мұхтар Тілеуберді, Қырғызстанның Сыртқы істер министрі Жәзбек Құлбаев, Түркияның Сыртқы істер министрі Мевлүт Чавушоғлу, Өзбекстанның Сыртқы істер министрі Владимир Норов, Мажарстанның Сыртқы істер және сыртқы сауда министрі Петер Сийярто, Әзірбайжан Сыртқы істер министрінің орынбасары Халаф Алы оғлы Халафов, Түркіменстан Сыртқы істер министрінің орынбасары Бердьян Мятеев, Түркі мемлекеттері ұйымының Бас хатшысы Бағдат Әміреев, Халықаралық Түркі академиясы президентінің міндетін атқарушы Фузули Мәжидли, ТүркПА Бас хатшысы Мехмет Сүрейя Ер, ТҮРКСОЙ Бас хатшысы Сұлтан Раев, Халықаралық Түркі мәдениеті мен мирас қорының президенті Гүнай Эфендиева қатысты.

Қатысушылар күн тәртібінде ұйым аясындағы аймақтық және халықаралық өзара іс-қимылдың өзекті мәселелері бойынша пікір алмасты. Сондай-ақ 11-қарашада Самарқандта өтетін Түркі мемлекеттері ұйымының саммиті барысында қол қоюға ұсынылатын құжаттардың жобаларын қарастырды.

Өз баяндамасында Ф.Мәжидли Академияның түркі әлемінің ортақ оқулықтары мен Құтлық қағанға арналған кешеннің табылуы сияқты маңызды жетістіктеріне тоқталды. «Биыл Астанада өткен Түркі академиясы Ғылыми кеңесінің отырысында саммиттерде қабылданған тапсырмаларға сәйкес ортақ оқулықтардың бағдарламасы мен мәтіндерін бекіткен тарихи Хаттамаға қол қойылды. Сондай-ақ Моңғолиядағы Түркі академиясы жүргізген археологиялық зерттеулер нәтижесінде көне түркі дәуіріне жататын ғұрыптық кешен мен жазу табылды. Елтеріс Құтлық қағанның құрметіне арналған бұл кешен орхон ескерткіштері табылған күннен бергі 130 жылдағы ең маңызды жаңалық болып табылады», – деді ол.

Академия басшысының міндетін атқарушы алдағы Саммитте түркі интеграциясын нығайта түсетін маңызды шешімдер қабылданатынын атап өтті.

«Біз бауырлас Өзбекстанның ертеңгі Саммитте Академияға бақылаушы мәртебесін алатынына өте қуаныштымыз. Тарихы бай, ортақ түркі мұрасының ажырамас бөлігі болып табылатын Өзбекстанның толыққанды мүшелікке өтуін асыға күтеміз.

Біздің бақылаушы-мүшеміз Мажарстанмен ғылым және білім саласындағы қарым-қатынастарымыз қарқынды дамып келе жатқанын ерекше атап өткім келеді.

Сондай-ақ, бауырлас Түркіменстан да алдағы уақытта Академияға мүше болады деп үміттенеміз» – деді Ф.Мәжидли.

TEM TOUR
TRAVEL AGENCY

Әлемнің кез келген бұрышына
ұшақ билеттері мен демалу мүмкіндіктері

- > Тіркелу және виза жасау
- > Үй, офис, жұмыс орындарына билет жеткізу қызметі
- > Автобус және VIP-көліктерімен тасымалдау

air astana TURKISH AIRLINES
Lufthansa BRITISH AIRWAYS KLM

Алматы қ., Желтоқсан даңғылы, 111
Тел.: +7(727) 2202222 2795900 2720864, Ұялы тел.: +7 701 555 08 36
Абылай хан к., 71
Тел.: +7(727) 2793775, Ұялы тел.: +7 701 766 75 01
effckct@temtour.net

Астана қ., Республика даңғылы 5
Тел.: +7 (7172) 439558 439559 439306
Ұялы тел.: +7 701 203 1660
astana@temtour.net

Radixact
BY TOMOTHERAPY

ORHUN MEDICAL

Точность воздействия
Искусственный интеллект
Эффективное лечение
Безболезненное лечение

Джем Парлак
Заведующий отделением
Томотерапии

Абая, 91 3-й корпус
0500000, г. Алматы

Пн-Пт:
09:00 - 18:00

+7 777 039 10 76

Кореяның Білім министрлігінің жолдауымен келген волонтер-оқытушы Бе Мункимырза Шығыс филологиясы және аударма кафедрасының ұжымымен бірге.

Түркиядан ғылыми іссапармен келген бір топ оқытушы-профессорлар кафедра оқытушыларымен бірге.

LINGUISTICS TRANSLATION AND PEDAGOGY тақырыбында 72 сағаттық шеберлік сыныбын ұйымдастырды. Шеберлік сыныбы 19.10.2022. – 04.11.2022. аралығында офлайн және онлайн түрінде өтті. Шеберлік семинары Шығыс филологиясы және аударма кафедрасының меңгерушісі, PhD доктор Назым Нұрболатқызы Қоңқабаеваның ұйымдастыруымен іске асып, ағылшын тілін оқытатын кафедралардың оқытушы-профессор құрамының құрметі мен ілтипатына ие болды. Қатысушылар шақырылған профессордың тың тақырып пен өзекті мәселелерді қозғағандығын атап өтті. Ал 3-қарашада өзі оқыған лекциялар бағдарламасы бойынша студенттер арасында «ENGLISH PRONUNCIATION CONTEST» тақырыбында шағын олимпиада ұйымдастырып, үздік оқушыларды анықтап, марапаттады. Бұған Шығыс филологиясы және аударма кафедрасының аға оқытушысы, филология ғылымының кандидаты Нұржамал Рахымжанқызы Шенгелбаева мен аға оқытушы Ұлпан Ақбердіқызы «аударма мамандығы» атынан атсалысып, студенттердің білімін тексеріп-сұрыптауда белсенділік танытты. Шақырылған профессор Веди Ашқароғлы салтанатты іс-шарада қазақ студенттерінің шет тілдерін оқу, оның ішінде ағылшын тілін меңгеру деңгейі аса жоғары екендігін атап өтті. Өз елімен салыстырғанда Алматы қаласы студенттерінің көптілігі екендігі таңғалдырды, қазақ жастарының екі, үш, тіпті төрт тілді қатар меңгеріп, оған көп мән бере қоймайтындығы, мұның қалыпты жағдай екендігі қатты қызықтырды.

Веди Ашқароғлы да әріптесі Ердоған Алтынқайнақ сияқты Алматының таза да жинақы, кең көшелерін ұнатып, Практикалық ағылшын тілі кафедрасы оқытушылары ұйымдастырған мәдени іс-шара бағдарламасына қуана қатысып

жүрді. Оның ішінде Әбілхан Қастеев мұражайы, М.Әуезов театры сияқты мәдени ошақтармен қоса Көктөбе мен Медеу сияқты көрікті жерлерді үнемі мақтап, дәріптеп жүретіндігін білдірді. Түркиялық екі профессор Алматыға бауыр басып, жақсы көріп қалғандықтарын үнемі айтып жүреміз деп үде берді. Шақырылған профессорлардың сабақтан тыс мәдени іс-шараларының іске асуында түрік тілі пәні оқытушылары Динара Ашимова, Нұржамал Қоспағанбетова, Гүлназ Сатбай мен арап тілі маманы Рая Оразованың еңбектері мол болды. Ал шақырылған профессорлардың лекция тақырыбы мен тиісті мерзімдегі оқу бағдарламасын Динара Ашимова мен Гүлназ Сатбай дайындаса синхрондық аударманы аға оқытушы Нұржамал Қоспағанбетова іске асырды.

Профессор Ердоған Алтынқайнақ 31-ші қазанда еліне қайтса, шықырылған профессор Веди Ашқароғлы қараша айының 6-да Алматыдан Стамбулға ұшпақшы. Екі профессор да Қазақ елінің досы екендіктерін, өз елі мен университетке келетін қазақ студенттеріне қашанда көмекші болатындықтарын айтумен болды.

Біз де «бармасаң келмесең, жат боласың» деген аталы сөзді еске алып екі бауырлас елдің осындай гуманиитарлық, мәдени байланыстары қашанда баянды болсын деген тілек айтпақшымыз.

Біз де, өзімізше, Алматыны сүйген екі түрік профессорына өз ілтипатымызды білдіріп жаттық. Алдағы семестр мен келесі оқу жылында біздің студенттер Түркияға баратындығын, екі профессорды тағы да Алматыда көруге ниетті екендігімізді айттық. Достарға зор денсаулық, шығармашылық табыс тілейміз.

Аға оқытушы
Ерғали ЗИЯХАНҰЛЫ

ҚЫЛ ҚАЛАМЫ ҚЫЛЫШТАН ӨТКІР ШЕРАҒА...

Өзі сипаттаған «Бір кем дүниенің» кетігін тиген жерін тіліп түсер қылыштай өткір тілімен, қыл қаламынан туған сергек ойлы соны дүниелерімен түгендеп отыратын қайран Шераға... Қазақ руханиятына өлшеусіз үлес қосуының бір себебі, менің ойымша, осы бір нар тұлғаны тарпаң тағдырына мойымай, Аймен сырласқан Айша анамыз жарық дүниеге әкелгенінде болса керек. Тілінің ұшындағыны тайсалмай жеткізетін өжеттігі туыстық жағынан Бауыржанның қанына тартыпты, бір деммен оқылатын ерекше туындыларды туғызған қыл қаламның иесі атандырыпты. Бір кем дүниеде орны ойсырап тұрған Шераға...

«Қызыл жебедей» жүрекке дөп тиетін асау ойдың иесі дүниеге бір-ақ рет келетін біртуар азамат еді. Кеңестік Қызыл империяның «қылышынан қаны тамып тұрған» уақытында-ақ еш тайсалмай, есімін құлаққа сыбырлап қана айтуға болатын Тұрардай ұлт асылының ұлы бейнесін сомдап шықты. Сөйтіп, ұлтының жоғын жоқтап, қамын жеген даралығын көрсете білді.

«Бәрі арығын білдірмес, сыртқы жүнін қампайтар» дегендей, шерлі тағдырдың иесі болса да, қамшыдай осып түсер шындығынан айнымай өмір сүрді. Ұлтжанды еді.

Телерадиокорпорацияда қызметте жүрген шағында, тіл мәселесі таразыға түскен бір тұста «Қаруым – қаламым! Қолымдағы қаламды ешкім де тартып ала алмайды» деп айтып салған екен. Сөйтіп, телерадионы уызға теңеп, оны еміп өскен баланың тілі қазақша шығатынына күмән келтірмеген екен жарықтық. «Алтайдың кербуғысы» Оралханды тракторшы болып жүрген жерінен алдырып, талантын танып, жасындай жарқ еткізген де осы Шераға еді. Демек, қазақтың біртуар азаматтарының жарқырап шығуына аз үлес қоспағаны да...

«Қазақстан» ұлттық арнасында «Таңшолпан» атты бағдарлама бар, соның атауын өзінің кейіпкері есімімен байланыстырып бекіткен екен. Қоғамдағы әлеуметтік мәселелерді қозғайтын тың дүниелердің жарыққа осы бағдарлама арқылы шығуына да Шерхан аз үлес қосқан жоқ. Таңға жақын уақытта жарқырай шығатын Шолпан жұлдыздай ерекше дүниелері халық жадында көмескіленбек емес, нұр құя түсері анық.

Қорытындылай келе, Шерхан өз қаламынан туған кейіпкерлер арқылы дәуір бейнесін жасай алды. Ол иірімі терең, болмысы бөлек, бітімі ерек тұлға болатын. Шерхан дүниетанымы жықпыл-жықпылы мен құпиясы мол қатпарлы дүние болып қала бермек.

Алматы қаласы Түркісіб ауданы
№107 лицейдің қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәнінің мұғалімі
Надырбекова А.Ж.

ЫСТЫҚ ҰҚЫЛАС, ЖЫЛЫ КЕЗДЕСУ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің басшылығы мен жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультетінің ұжымы 2022 жылдың 3 қарашасы күні Монғолиядағы Баян-Өлгей аймағының әкімі Бақытжан Дәлелұлымен кездесті.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне арнайы келген Бақытжан Дәлелұлы университетте білім алып жатқан монғолиялық студенттермен кездесіп, студенттердің жай-күйімен танысып, университет ұжымына ризашылығын білдірді. Сонымен қатар, Монғолияның барлық аймақтарында тұратын жастарды әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде білім алуға жіберуге ат салысатынын айтты.

Факультет деканы С.Қ. Суатай факультетте Монғолиядан келген білім алушылар жақсы оқумен қатар, университеттің қоғамдық шараларына да белесене қатысатынын атап өтті. Кездесуге жиналған қауым монғолиялық білім алушылардың дайындаған шағын концерттік бағдарламасын тамашалады. Кездесу соңында факультет деканы Бақытжан Дәлелұлы мырзаға университет атынан сый-сияпатын табыстап, алғысын білдірді.

Бақытжан Дәлелұлы кездесуден кейін жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультетінде білім алып жатқан монғолиялық тыңдаушылармен естелікке суретке түсті. Тыңдаушылармен қиамастық сезіммен қоштасып, жақсы оқып, ары қарай оқуларын Әл-Фараби университетінде жалғастыруына тілектестіктерін білдіріп қоштасты.

Жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультетінің
аға оқытушылары: Г.А.Тилеужанова, Г.Е.Сапаева